

NACIONALISME ARAGONÉS

Gaspar TORRENTE

El Camí València, (1933), núm 94, pàg. 5.

“Cert és que els nacionalismes aragonesos, quant més va, més ofegats ens trobem davant el plet nacionalista de la nostra terra, del nostre poble.

Per una banda, ens ofeguen els nostres intel·lectuals amagant els fets històrics que revelen l'existència de la nostra raça; àdhuc els polítics, que de la política ne fan professió individual, no ideològica, palesen el sentiment aragonés en un sentit obertament centralista i unitari, cosa que mai ha segut Aragó.

Per atra banda, la que entorpix granment la nostra obra, certs historiadors catalans i valencians –no tots– ens absorbixen, atribuint a Catalunya i a València, a catalans i valencians, les principals gestes de reconquesta realitzades per la Corona d'Aragó, baix el seu control i guiatge.

Els uns ens ofeguen l'esperit, i els atres, l'ànima; uns i atres contribuïxen a que la nostra propaganda quede ofegada entre dues forces de semblant oposició: entre la inèrcia dels aragonesos i entre l'imperialisme de certs catalans i valencians. No comprenen, uns i atres, que l'Aragó no serà mai res sense Catalunya i València, i estes dues nacionalitats no faran gran cosa allunyant-se d'Aragó. Mal que pese a uns i atres, Aragó i Catalunya són més que germans; són dos pobles bessons. Cerqueu l'origen o fundació de la Nació Catalana i hom vorà que el primer crit d'independència el donaren els germans Indívil (aragonés) i Mandoni (català). Llerguete, el primer, i Ansetà, el segon. Esbrineu en la forma i manera que estaven distribuïts els pobles peninsulars a l'època que fem menció i voreu que els Llerguetes ocupaven tota la península d'Oscà. Aleshores no hi

havia ni existia ni Catalunya ni Aragó. Si donem com a un fet naixent de la nacionalitat catalana el crit d'Indíbil, més lògic fóra, i és, que el donàrem a l'Aragó, o remuntem des d'aleshores la fundació de la Nació Aragonesa.

Anem a un atre punt que sembla delicat i no ho és: la llengua.

Tenim a les mans un estudi històric de F. Carreras Candi, *Ibers i Grecs: la llengua catalana successora de l'antiga ibèrica*. Seguint l'estudi documental del gran historiador català, home que ens mereix solvència i crèdit, al paràgraf o apartat de l'esmentat quadern, *La llengua ibèrica és catalana*, hom troba un paràgraf que diu textualment: «Encara que els antics escriptors no expressen d'una manera concreta quina llengua aquí parlaven, se pot esbrinar alguna cosa analisant uns quants texts. Artemidoro d'Efeso (segle primer a. de J.C.), referint-se a algunes tribus ibèriques de la costa hispana, dia que no parlaven llatí, sinó la llengua dels italiotes, lo mateix que es podria escriure a l'actualitat. En aquell segle no hi havia encara la romanisació de dites tribus. Puix Sertori, que independisà als ibers de Roma (80-75 a de J.C.) i que creà la Universitat d'Osca, diu Pintarco que parlava la llengua dels seus súbdits. Lo que no hauria dit, si aquí haguessin parlat algun dels idiomes d'Itàlia. Encara més: Ciceron (mort en 44 a. de J.C.) qualificava el llenguatge al d'un cartaginès o d'un espanyol.»

Fins ací ha parlat En F. Carreras Candi; se'ns pot permetre fer només una pregunta? Si Sertori fundà la Universitat d'Osca i parlava com els seus súbdits, com parlaven els aragonesos d'Osca? De qui és la llengua que en diem catalana?

Si som atesos per la Direcció d' *El Camí*, i ens dóna bel.ligerància per expressar el nostre pensament, un atre dia parlarem d'atres coses que afecten a catalans, a valencians i aragonesos, ja que València deu la seua personalitat a la Corona d'Aragó.